

POZIȚIA „GAZETEI TRANSILVANIEI” FAȚĂ DE PROBLEMA ȚĂRĂNEASCĂ ȘI RĂSCOALA DIN 1907

de MARGARETA SUSANA SPĂNU

Marea răscoală din România anului 1907, care a ridicat la luptă țărănimea împotriva exploatarei tot mai intense a moșierilor și arendașilor, pentru pământ, pentru lichidarea apăsătoarelor resturi feudale, a avut un puternic răsunet în teritoriile românești aflate sub dominație străină.

În rindurile maselor populare transilvănene formate în majoritate de țărani, țelurile pentru care luptau răsculații au găsit înțelegere și aprobare deoarece „țărănimea formează nu numai în România, ci în toate țările locuite de români, temelia poporului nostru. Ea este izvorul cel mai curat pentru primenirea și înviorarea tuturor claselor sociale”¹.

Știrile care soseau din România în Transilvania, unde milioane de țărani români suportau pe lângă jugul social și pe cel național erau urmărite cu multă atenție. Masele populare de aci și-au manifestat simpatia încă de la primele vești referitoare la începuturile răscoalei, iar pe măsura amplificării luptei țărânimii din România, solidaritatea cu frații de peste Carpați se concretizează printr-o vie stare de agitație².

De altfel, întreaga opinie publică transilvăneană a fost ocupată de evenimentele din România, evenimente care și-au găsit o permanentă reflecție în presa din Imperiul Austro-Ungar.

„Gazeta Transilvaniei” din Brașov care a urmărit încă de la apariția sa (1838) „istoria tuturor frământărilor, care au zbuciumat poporul nostru”³, a acordat un spațiu larg în paginile sale problemei țărănești din România. Astfel, în primăvara anului 1888, puternica răscoală a țăranilor de la sud de Carpați este urmărită cu multă atenție de gazeta brașoveană care în articolele: „Tulburările țărănești din România”, „Mișcarea țăranilor din România” sau la rubrica „Știri telegrafice” informează cititorii săi despre eveni-

¹ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 113, 20 mai/2 iunie, 1907.

² Augustin D e a c, *1907 văzut peste hotare*, Ed. Științifică, București, 1967, p. 97. Asupra acestei probleme și-au adus contribuția: Gh. M a t e i, *Răsunetul internațional al răscoalei țăranilor din 1907*, E.S.P.L.P., București, 1957; Ion N i c o a r ă, *Presa brașoveană despre răscoala din 1907*, în *Studii și articole de Istorie*, III, București, 1961.

³ „Gazeta Transilvaniei”, număr jubiliar, iunie 1908, p. 45.

mentele anului 1888. Sint prezentate inceputurile acestei răscoale, determinată de „neomenoasa (...) administrație comunală față de țărani”⁴, desfășurarea, precum și reprimarea ei⁵.

Sesizînd necesitatea rezolvării problemei agrare, Gazeta Transilvaniei încheie șirul articolelor referitoare la acest moment din istoria luptelor țărănimii, atenționînd asupra oportunității și necesității luării unor măsuri „cît mai curînd spre binele țării și a poporațiunii ei”⁶.

Cînd în anul 1907 a izbucnit „marea vîlvătaie revoluționară”⁷ care a arătat că România „suferă de o rană adîncă care-i amenință întreg organismul ei și de la vindecarea căreia atîrnă întreaga ei existență”⁸, Gazeta Transilvaniei se dovedește a fi pe o poziție foarte avansată, depășind condiția unei publicații burghezo-democratice. Opinia sa se situează categoric pe critica de fond a orînduirii social-politice existente pe care merge pînă la a o considera determinantă în însăși existența statului român. Cu această preocupare pentru soarta țaranului, Gazeta urmărește în detaliu evenimentele din România. Atitudinea sa este totodată expresia solidarității cu care românii din Transilvania „au urmărit totdeauna cu toată căldura inimii toți pașii spre bine, întreaga dezvoltare politică, economică și culturală a celor două principate de odinioară, unite după mari greutăți de aproape o jumătate de veac într-un singur stat”⁹.

În această perioadă „Gazeta Transilvaniei” era condusă de dr. Aurel Mureșianu care preluase redacția din mîinile tatălui său Iacob Mureșianu încă de la 1 ianuarie 1878¹⁰.

Consecvent liniei tradiționale ale acestei vechi tribune de luptă a transilvănenilor, dr. Aurel Mureșianu va imprima ziarului un puternic caracter militant, avînd însă o deosebită grijă de a se menține în limitele unei obiectivități și independențe politice, excluzînd orice fel de apartenență de partid¹¹. În orientarea Gazetei privind atitudinea luată față de răscoala din 1907, dr. Aurel Mureșianu a dovedit un remarcabil spirit progresist care, deși situat la limitele unui legalism caracteristic burgheziei liberal-democratice, descifrează totuși sensurile profunde sociale și politice ale stărilor care au generat răscoala din România.

Încă din luna martie 1907 dr. Aurel Mureșianu își precizează opinia în articolul de fond „Întîmplările din România”¹², considerînd că „sunt triste și dureroase evenimentele ce le-a produs această răscoală care s-au ivit și au

⁴ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 75, 5/17 aprilie, 1888.

⁵ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 76, 6/18 aprilie, 1888, „Gazeta Transilvaniei”, nr. 75, 5/17 aprilie, 1888; „Gazeta Transilvaniei”, nr. 78, 8/20 aprilie, 1888; „Gazeta Transilvaniei”, nr. 83, 14/26 aprilie, 1888; „Gazeta Transilvaniei”, nr. 85, 16/28 aprilie, 1888; „Gazeta Transilvaniei”, nr. 84, 15/27 aprilie, 1888; „Gazeta Transilvaniei”, nr. 88, 20 aprilie/2 mai, 1888; „Gazeta Transilvaniei”, nr. 91, 23 aprilie/5 mai, 1888; „Gazeta Transilvaniei”, nr. 94, 29 aprilie/11 mai, 1888.

⁶ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 94, 29 aprilie/11 mai, 1888.

⁷ Augustin Deac, *op. cit.*, p. 79.

⁸ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 113, 20 mai/2 iunie, 1907.

⁹ *Idem*.

¹⁰ Mircea Băltescu, *Dr. Aurel Mureșianu și Gazeta Transilvaniei*, în *130 de ani de la apariția Gazetei de Transilvania*, Brașov, 1969, p. 135.

¹¹ *Idem*.

¹² „Gazeta Transilvaniei”, nr. 56, 11/24 martie, 1907.

trebuie să se ivească (sublinierea ns.) ca să servească de puternic avertisment întregii pături conducătoare din țară...”, dar totodată își exprimă dorința ca „răscoalele să poată fi potolite cât mai curînd și să se pună capăt vărsării de sînge”¹³.

În continuare, dr. Aurel Mureșianu, făcînd tot mai mult loc în coloanele ziarului problemelor țărănești și desfășurării răscoalei, pe lîngă o amplă informare a opiniei publice, deschide și calea unei profunde analize atît asupra cauzelor cît și a consecințelor social-politice determinate de ridicarea la luptă a maselor populare. Dînd tonul acestor analize, continuă publicarea articolelor de fond cu virulentul rechizitoriu intitulat „Jale și durere în Țara Românească”¹⁴.

Subliniind că „țara singerează din cauza mizeriei și adîncei nemulțumiri a țăranului mult năpăstuit, stors și nedreptățit”, apreciază că acestui fapt i se datorește ca o consecință firească că „țărani din România și-au luat refugiul la acest mijloc disperat al revoltei”.

„Motivale principale ale răscoalei țărănești sunt a se căuta în traiul rău al țăranului, recunosc cu toții, dar cu toții din pătura conducătoare a țării, fără deosebire de avere, rang și inteligență, au păcatele lor, pentru că nu s-au îngrijit cum trebuia, și la timp, de soarta țăranului și îmbunătățirea ei” arată dr. Aurel Mureșianu, precizînd însă că principala vină este a „marilor proprietari” a căror viață politică de exploatare o demască¹⁵.

Limitele ideologice ale gîndirii sale se relevă în momentul în care respinge calea revoluționară de revendicare a drepturilor țăranimii, reclamînd o urgentă intrare în legalitate, căreia însă îi cere din partea conducerii țării o profundă înțelegere și o reală bază de „îmbunătățire a soartei țăranilor prin reforme bune, folositoare și înțelepte”¹⁶.

Această adevărată campanie de dezbatere a problemelor ridicate de răscoala țăranilor din România este organizată de dr. Aurel Mureșianu prin asigurarea unei largi arii de informare a opiniei publice, și, în paralel, analiza semnificațiilor sociale și politice generate de aceasta, în care pe lîngă articolele sale face loc unor competente și amănunțite opinii ale altor autori, avînd însă grijă ca acestea să se situeze în corcondanță cu poziția imprimată de el Gazetei.

De-a lungul a șapte luni și în cadrul a 59 de numere *Gazeta Transilvaniei* dezvăluie cititorilor tabloul complex al ridicării la luptă a țăranimii de peste munți, expresie a respectării tradiției acestei publicații de a informa în mod temeinic și cu toată probitatea mai cu seamă despre evenimentele din România.

Din cercetările întreprinse apreciem că această muncă redacțională a fost sarcina permanentă a lui Victor Braniște, pe atunci angajat în redacția *Gazetei* și care urmărește desfășurarea luptei țăranilor din surse directe (corespondența cu România) și din presa românească și străină, să prezinte cursul evenimentelor răscoalei din 1907.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ „*Gazeta Transilvaniei*”, nr. 60, 16/29 martie, 1907.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*.

În articolele de fond „Întimplările din România”¹⁷, „Situatiunea în România”¹⁸, „Jale și durere în Țara Românească”¹⁹, „Evenimentele din România”²⁰, „La alegerile din România”²¹, „O pagină din dezvoltarea economică a României”²², în rubricile cu caracter permanent: „Știrile zilei”, „Ultimile știri”, „Cronica din afară”, „Revista politică” sau în articole ocazionale sînt urmărite cu interes și pe larg toate momentele răscoalei și evenimentele din perioada ce a urmat înăbușirii ei.

Conștienți că „chestiunea țărănească (...) este o [chestiune] a țării întregi”²³ și că ea este urmărită cu viu interes și de românii din provinciile aflate sub stăpînire străină, redactorii publicații din Brașov au acordat o mare importanță informării cît mai corecte și variate a cititorilor.

În acest scop sînt publicate paralel cu articole de fond, informații primite de la corespondentul din România al Gazetei, știri preluate din presa românească și străină și deseori articole din aceste ziare. Cu obiectivitate sînt utilizate referiri la evenimentele din primăvara anului 1907, preluate din presa românească, indiferent de orientarea politică a acesteia.

Întîlnim în paginile Gazetei Transilvaniei citate numele ziarelor „Patriotul”, „Conservatorul”, „Țara”, „Neamul Românesc”, „Evenimentul”, „Acțiunea”, „Patria” sau „Voința națională”. De asemenea este evidentă grija pentru informarea cititorilor săi asupra interesului stîrnit de răscoala țăranilor din România în rîndul opiniei publice din lume, prin publicarea unor fragmente din comentariile și articolele apărute în ziarurile engleze („The Times”, „Daily Mail”, „Daily News”), italiene („Corriere della Sera”, „Nazione”), franceze („La Temps”) sau austriece („Neue Freie Presse”, „Die Zeit”).

Selecția pe care o operează și faptul că aceste fragmente sînt reluate de Gazetă, demonstrează grija redacției de a evidenția poziția în majoritate favorabilă a presei străine față de eroica luptă a țărănimii române și mai ales atitudinea opiniei publice internaționale care, încunoștințată despre cauzele adînci economico-sociale ce au stat la baza răscoalei²⁴, a sesizat necesitatea rezolvării problemei agrare în folosul țărănimii²⁵.

Atît publicarea în martie 1907, cînd răscoala țăranilor atinge punctul său culminant, a numeroase articole dedicate acestui eveniment, articole care ocupă pagini întregi ale Gazetei, cît și interesul manifestat față de consecințele social-politice ale răscoalei din România, sînt dovezile unei atitudini angajate față de soarta țărănimii române. Totodată, răscoala a fost pentru Gazeta Transilvaniei o nouă ocazie (după cea din 1888) de analiză și investigație social-economică și politică a unei probleme fundamentale a istoriei României — problema agrară.

¹⁷ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 56, 11/24 martie, 1907.

¹⁸ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 58, 14/27 martie, 1907.

¹⁹ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 60, 16/29 martie, 1907.

²⁰ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 66, 25 martie/5 aprilie, 1907.

²¹ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 113, 20 mai/2 iunie, 1907.

²² „Gazeta Transilvaniei”, nr. 171, 2/15 august, 1907.

²³ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 113, 20 mai/2 iunie, 1907.

²⁴ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 57, 13/26 martie, 1907; „Gazeta Transilvaniei”, nr. 63, 20 martie/2 aprilie, 1907; „Gazeta Transilvaniei”, nr. 86, 15/28 aprilie, 1907; „Gazeta Transilvaniei”, nr. 151, 15/28 iulie, 1907.

²⁵ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 63, 20 martie/2 aprilie, 1907.

În decursul întregii campanii de presă desfășurată de Gazeta Transilvaniei (martie-august), o permanentă preocupare a fost aceea de a înțelege și explica cauzele care au generat puternica ridicare la luptă a țărănimii române. Aceasta a prilejuit realizarea unui veridic tablou al situației robului pământului la începutul secolului XX. Considerat „blind ca un miel, îngăduitor și cu îndelungă răbdare față cu toate umilirile și nedreptățile ce la îndură de secole”, țăranul român a devenit în primăvara lui 1907 „Tigru înfiorător”²⁶. Aceasta, pentru că țăranimea trăia „în condițiuni cu totul nemulțumitoare și a fost cuprinsă de o disperare așa de mare, încît s-a văzut îndemnată în multe părți ale țării a-și lua refugiul la acte de violență”²⁷. De fapt, pentru cunoscătorii din acea perioadă a problemei agrare, răscoala țăranilor nu a fost o surpriză, căci „țăranului muncitor îi erau de 3—4 decenii închise toate căile și drumurile de a putea progresa ori a se putea plînge cuiva și de a-și căuta dreptul său”²⁸. Sînt afirmațiile făcute în articolul „O pagină din dezvoltarea economică a României” de către Ioan de pe Văcăreza²⁹.

Autorul, în acest bogat material care se întinde de-a lungul a trei numere ale Gazetei Transilvaniei (nr. 171, 173, 177), face o documentată și realistă analiză a situației țăranimii din România și de aici a cauzelor care au determinat declanșarea răscoalei.

Lipsa de pămînt, doleanța de secole a țăranului român, legea rurală din 1864 și consecințele acesteia suferă o profundă cercetare din partea autorului care subliniază că „împroprietărirea și emaniparea (...) a fost mai mult o ficțiune decît o liberare a brațelor, vitelor și uneltelor de muncă (...)”, ea rămînînd doar pe „hîrtie”³⁰.

Apreciind lipsa de pămînt ca o problemă fundamentală a chestiunii țărănești din România dar și din Transilvania, publicația brașoveană în paginile sale, de-a lungul anului 1907 (și după înăbușirea răscoalei)³¹, a acordat o atenție deosebită acesteia. În știrile publicate, în articolele de fond sau preluate din presa românească și străină, în fruntea cauzelor izbucnirii revoltei țărănești este omniprezentă nevoia de pămînt a sătenilor.

Totodată, Gazeta sesizează, ca o caracteristică a agriculturii românești de la începutul secolului XX, extinderea sistemului mariiarendări, a parazitismului marii proprietăți funciare și, ca urmare, puternica reacție a țăranimii împotriva arendașilor, asociațiilor arendașești, a cămătarilor de tot felul.

În numărul său din 16/29 martie 1907, Gazeta Transilvaniei, în articolul „Jale și durere în Țara Românească”, arată: „marilor proprietari, boieri și neboieri le plăcea să petreacă o mare parte a anului în străinătate, risipind banii primiți de la arendașii lor, pe cînd aceștia își exercitau acasă meseria

²⁶ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 171, 2/15 august, 1907.

²⁷ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 113, 20 mai/2 iunie, 1907.

²⁸ *Idem*.

²⁹ Cercetările întreprinse nu ne-au permis identificarea celui care a folosit acest pseudonim. Este cert însă că a fost un foarte bun cunoscător al problemei agrare din România dar și din Transilvania.

³⁰ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 171, 2/15 august, 1907.

³¹ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 235, 24 octombrie/6 noiembrie, 1907.

de a despuia pe țărani ca să se îmbogățească ei însuși, dar mai ales stăpîinii lor, ca de pildă, în cazul trustului Fischer care ținea în arendă zeci și sute de moșii, ca să poată aduna milioane din sudoarea amară a țăranului”.

Intensa exploatare a țăranului român, pe baza unui sistem mixt întemeiat pe imbinarea noilor relații capitaliste cu rămășițe feudale, constituie o altă cauză a răscoalei din 1907, evidențiată de *Gazeta Transilvaniei*. Tot Ioan de pe Văcărea în articolul „O pagină din dezvoltarea economică a României”, referindu-se la acest sistem, notează: „sistemul de apăsare cu claca, dijma și datoriile de tot felul au rămas și au persistat, și s-au înrăutățit mult din an în an grație dezvoltării vertiginoase și nefirești a agriculturii mari, a unei concurențe neegale și nemiloase”³². Cu multă înțelegere pentru viața grea a țăranului răsculat, același autor arată: „Acum să-și inchipuie oricine soarta săteanului muncitor ținut cu recolta lui pe cîmp trei luni de zile pe un ger de 23°C și poate la distanță de mai mulți kilometri de sat în zăpadă de 2—3 metri”. Și continuă: „de cîte ori nu se întîmplă aceasta că-i țin cu porumburile nedijmuite pe cîmp pînă ce trece gerul bobotezei ca să mai stoarcă cine știe ce de la ei și să-i pună la noi învoieli și noi umiliri”. Pentru că nu există „nici o autoritate, nici o persoană care să le ajute ori să se intereseze de soarta și durerea lor”, Ioan de pe Văcărea conchide: „firește și paciența de voie a țăranului poate să aibă o margine”³³. Mai ales că „azi nu mai ai pe moșie un băț de lemn, n-ai casă de locuit decît o hrubă, n-ai grajduri nici magazii pentru produse, șoproane pentru unelte și nutreț, nu ai nimic”³⁴. Iată de ce țăranii în primăvara lui 1907 „cu o putere nemai întîlnită în istoria ridicărilor la luptă a maselor populare „cer pămînt, cer să fie tratați omeneste și mai cu blîndețe, să nu mai fie supti și schingiuiți de lacomii arendași care ar vrea să tragă trei piei de pe ei, vreau ca păsurile lor să fie judecate cu dreptate și mai vreau și alte multe, căci e lung pomelnicul bietului țăran”³⁵.

Clarificarea caracterului răscoalei țăranilor din 1907 a fost una din cele mai esențiale și mai viu disputate probleme în presa burgheză din Transilvania din acea perioadă³⁶. „*Gazeta Transilvaniei*” este una din acele publicații care a apreciat în mod just de-a lungul adevăratei sale campanii de presă din martie pînă în august 1907, sensurile reale ale caracterului agrar al acestei răscoale. Încă din martie 1907 Aurel Mureșianu constată în cunoscutul său articol „Jale și durere în Țara Românească” că „nu este pentru prima oară că țăranii din România și-au luat refugiul la acest mijloc desperat al revoltei. Nu mai începe îndoială că mișcarea este agrară”³⁷.

Paralel cu analiza cauzelor care au determinat declanșarea luptei țăranilor din primăvara anului 1907 „*Gazeta Transilvaniei*”, încă din numărul 45 (27 februarie/12 martie) începe să informeze asupra desfășurării răscoalei.

³² „*Gazeta Transilvaniei*”, nr. 55, 10/23 martie, 1907; „*Gazeta Transilvaniei*”, nr. 56, 11/24 martie, 1907; „*Gazeta Transilvaniei*”, nr. 60, 16/29 martie, 1907; „*Gazeta Transilvaniei*”, nr. 171, 2/15 august, 1907.

³³ „*Gazeta Transilvaniei*”, nr. 177, 11/24 august, 1907.

³⁴ *Idem*.

³⁵ „*Gazeta Transilvaniei*”, nr. 60, 16/29 martie, 1907.

³⁶ Augustin Deac, *op. cit.*, p. 30.

³⁷ *Idem*.

În cadrul rubricilor „Evenimentele din România”, „Știrile zilei”, „Ultimele știri” sînt publicate date despre începutul luptei, extinderea ei în Moldova apoi în Muntenia și Oltenia. De relevat este faptul că în aceste numere redacția gazetei prin publicarea pe prima pagină a unor articole de fond care analizează motivele răscoalei, iar în celelalte pagini la rubricile amintite, a datelor despre evoluția evenimentului, transformă această publicație într-o adevărată cronică a ridicării țărănimii.

Urmărind evenimentele se consemnează că „primele începuturi (...) s-au ivit în comuna Flămînzii, județul Botoșani ținută în arendă de Moki Fischer...”³⁸, răscoala extinzîndu-se „tot mai amenințător”³⁹ din Moldova în Muntenia și Oltenia. Sînt prezentate momente de mare înclăștare ca acela din Pietroșani (județul Vlașca) unde „peste 2 000 de țărani cu steaguri roșii în frunte (...) au devastat palatul prințului Știrbey” sau lupta dintre cei 2 000 de oameni (țărani n.n.) care au reacționat cu topoare și ciomege la intervenția armatei (comunele Găujani și Arsache, județul Vlașca). De asemenea se relatează despre puternica ciocnire cu armata care a avut loc în comuna Cacaletii cu ocazia căreia au căzut numeroși morți și răniți de partea răsculaților⁴⁰. În numărul 67 din 24 martie Gazeta Transilvaniei anunță restabilirea liniștii, iar în numerele care au urmat ea nu a încetat să se ocupe de modul în care autoritățile românești, nevoite „să recunoască existența unei probleme agrare în România”⁴¹ încearcă să îmbunătățească situația maselor țărănești.

Astfel sînt urmărite dezbaterile din „camerele române” care se referă la problema agrară cit și măsurile privind îmbunătățirea situației țărănimii concretizate în elaborarea unor legi cu conținut agrar.

În paginile Gazetei se afirmă necesitatea unor reforme „prin care soarta țărănimii s-ar putea schimba spre bine și prin care mulțămirea și buna înțelegere s-ar putea restabili din nou între diferitele clase sociale”. Se face apel la „multă judecată, multă prevedere și mai virtos multă abnegare de sine și mult patriotism, ca problema... (țărănească n.n.) să se poată dezlega spre mulțumirea tuturor și spre binele țării întregi”⁴².

Tot în paginile Gazetei Transilvaniei se află reflectat și modul în care diferite clase și categorii sociale, partide și grupări politice din România au reacționat la evenimentele din primăvara anului 1907.

Cititorii sînt informați despre ajutoarele date țăranilor de muncitorii din Galați la 14 martie pentru ocuparea Palatului administrativ, în urma ciocnirii cu armata cîzînd 12 morți⁴³.

De asemenea din știrile publicate reiese solidaritatea mișcării socialiste din România cu lupta țărănimii.

Astfel, la rubrica „Ultimele știri”, se spune că membrii cercurilor socialiste din București, Brăila și Galați: au început să distribuie în comunele din

³⁸ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 177, 11/24 august, 1907.

³⁹ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 58, 14/27 martie, 1907.

⁴⁰ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 58, 14/27 martie, 1907.

⁴¹ „Era Socialistă”, aprilie, 7/1977, p. 26.

⁴² „Gazeta Transilvaniei”, nr. 113, 20 mai/2 iunie, 1907.

⁴³ Ion Nicolară, *op. cit.*, p. 417.

jurul Bucureștilor manifeste revoluționare⁴⁴, iar peste câteva zile la aceeași rubrică pe scurt se anunță solidaritatea membrilor cercului socialist „România muncitoare”⁴⁵ cu cauza celor ridicați la luptă.

O contribuție reală la sprijinirea luptei țărănimii române în 1907 au avut-o studenții din cele două centre universitare — București și Iași — animați de fierbinți simțăminte de solidaritate cu lupta și cauza dreaptă a țărănimii. Ei au manifestat în sprijinul revendicărilor exprimate de răsculați, au condamnat reprimarea și regimul de teroare instaurat în timpul evenimentelor revoluționare⁴⁶.

Ecoul acestor acțiuni ale tinerimii din România este ilustrat și de faptul că *Gazeta Transilvaniei* acordă un spațiu important știrilor referitoare la întrunirile studențești⁴⁷, la demonstrațiile din București și Iași, la memoriul studenților bucureșteni și ieșeni⁴⁸ care conținea propuneri pentru îmbunătățirea soartei țărănimii.

Și fraternizarea soldaților cu țărani răsculați a fost înfățișată de *Gazeta Transilvaniei*⁴⁹. Astfel, corespondentul publicației brașovene, în articolul „Scrisoare din București”, relatează că Consiliul de război al Corpului de armată aflat la Stănești a judecat 75 de soldați „care (...) au refuzat să tragă focuri asupra răsculaților...”⁵¹.

Alături de țărânie în zilele lui martie 1907 s-au aflat și intelectualii satelor. Asupra acestui aspect atenționează *Gazeta Transilvaniei* în numărul 81 cînd anunță descoperirea de către autoritățile române a unei societăți secrete „Pentru dezrobirea țăranilor”, cu un întreg program de revendicări politice și economice. Membrii acestei societăți, învățători, au răspîdit manifeste în care se făcea un apel călduros la lupta pentru dezrobirea țăranilor.

În aceeași idee de a informa cît mai complet cititorii atît asupra răscoalei din România cît și implicația ei în viața social-politică, redactorii *Gazetei Transilvaniei*, de-a lungul a 10 numere, vor publica date despre Vasile M. Kogălniceanu și procesul în care a fost implicat. Interesul *Gazetei* manifestat față de personalitatea acestui intelectual care a vădit „ani de-a rîndul o preocupare susținută față de problemele statului românesc și ale economiei agrare”⁵² a fost determinat de strînse legături care au existat între familia Mureșenilor și familia Kogălniceanu⁵³.

⁴⁴ „*Gazeta Transilvaniei*”, nr. 56, 10/23 martie, 1907.

⁴⁵ „*Gazeta Transilvaniei*”, nr. 66, 23 martie/5 aprilie, 1907.

⁴⁶ Titu Georgescu, Ion Ilincioiu, 1907, *intelectualii și răscoala*, Ed. Scrisul românesc, Craiova, 1974, p. 129.

⁴⁷ „*Gazeta Transilvaniei*”, nr. 57, 13/26 martie, 1907.

⁴⁸ „*Gazeta Transilvaniei*”, nr. 57, 13/26 martie, 1907.

⁴⁹ „*Gazeta Transilvaniei*”, nr. 53, 8/21 martie, 1907.

⁵⁰ Ion Nicolară, *op. cit.*, p. 418.

⁵¹ „*Gazeta Transilvaniei*”, nr. 159, 18/31 iulie, 1907.

⁵² Titu Georgescu, Ion Ilincioiu, *op. cit.*, p. 52.

⁵³ Arhiva Mureșenilor, nr. 11.932, nr. 5942, nr. 11933.

Recentele cercetări întreprinse în Arhiva Mureșenilor au scos la iveală noi documente. Acestea întregesc cunoașterea vechilor și strînselor legături care au existat în decursul timpului între Iacob, Aurel Mureșlanu și Mihail și Vasile Kogălniceanu.

Atît corespondența aflată în Arhiva Mureșenilor cit și atenția deosebită și spațiul mare acordat în coloanele Gazetei Transilvaniei, ne îndreptătesc a considera că în afara legăturilor de prietenie între dr. Aurel Mureșianu și Vasile M. Kogălniceanu a existat și o comunitate de vederi social-politice, explicabil accentuată în perioada răscoalelor țărănești din 1907.

* * *

Față de amploarea pe care „Gazeta Transilvaniei” a dat-o evenimentelor din anul 1907 și aspectelor social-politice ale problemei agrare, putem considera că ne aflăm în fața unei participări active la dezbaterile provocate de acestea, o luare de poziție semnificativă pentru opinia publică a românilor transilvăneni. Gazeta Transilvaniei, prin orientarea dată de dr. Aurel Mureșianu, pătrunde adînc în cauzele reale ale problemei agrare cu mult discernămint și punînd la bază principii evident progresiste, limitele sale rezumîndu-se la neacceptarea apelului la mase și a căii revoluționare în soluționarea problemelor sociale, aderînd la calea legalistă, inerente mentalităților de clasă și democrației liberale burgheze.

LA POSITION DE LA „GAZETA TRANSILVANIEI“ VIS-À-VIS DU PROBLÈME AGRARE ET LA REVOLTE DE 1907

(Résumé)

Dès le commencement de la révolte des paysans de 1907 de Roumanie, *Gazeta Transilvaniei* (La Gazette de la Transylvanie) a pris position vis-à-vis de l'enlèvement du peuple et le problème agraire, en déclanchant une vraie campagne de presse. La position de la gazette est nettement affirmé dans le sens que la classe paysanne est, non seulement en Roumanie mais dans toutes les rés régions habitées par les roumains, le fondement même du peuple roumain, et, en conséquence, l'oppression à laquelle a été soumise et le manque de droits a attiré le déclanchement des revoltes des paysans.

En analysant les événements, les rédacteurs de la gazette se situent sur une position avancée, en apportant une critique de fond du régime social-économique de Roumanie.

En suivant en détail, pendant sept mois (mars—août) en 59 numeros, dans les articles de fond, aux rubriques „Les nouvelles du jour“, „Les dernières nouvelles“, „La chronique externe“, „La revue politique“, le tableau de la vie sociale-politique de Roumanie, *Gazeta Transilvaniei* (La Gazette de la Transylvanie) a prouvé une intense préoccupation pour la compréhension et l'explication des causes qui ont engendré l'enlèvement à la lutte de la classe paysanne roumaine. La gazette, par une participation active a ces débats, apporte une prise de position significative pour l'opinion publique des roumains de Transylvanie.

Situé entre les limites d'un libéralism democrat-bourgeoise, La gazette, sans accepter l'appel aux masses et la voie révolutionnaire comme moyen de solution des problèmes sociales, pénètre profondément dans le soustrat réel des causes et des conséquences du régime bourgeois de Roumanie.